

FONS AURORA BERTRANA DE LA UNIVERSITAT DE GIRONA

Aurora Bertrana, la nostra semblant

Sempre va ser més moderna que el pare

Els retrats de pare i filla reflecteixen el salt d'una generació a l'altra a través de la dificultat de construir la pròpia imatge.

EVA VÁZQUEZ > TEXT

>> Aurora Bertrana en la seva estada a Tahití (1926-1929).

Posats de costat, no enganyen gaire a ningú. Són pare i filla, sense cap dubte. Però a ella se li veu més de món. Ho deu fer la fotografia, això. Prudenci Bertrana encara anava a retratar-se a l'estudi, en aquells salonets amb decorats de cartró que obligaven el client a estar-se molt quiet, recolzat en una palmera o en una barana de mentida, perquè arribés als seus descendents, com a prova de vida, un espuirneig d'ulls travessant un núvol de magnesi.

Aurora Bertrana, en canvi, és de la generació de la càmera Kodak, portàtil i lleugera, i es pot donar el gust, si vol, de sortir moguda o fins i tot borrosa, de lluny, anant-se'n. Sempre ha estat més moderna que el pare, encara que només fos per aquesta manera esvaïda de sortir a les fotos. Prou que s'hi posava bé, però no en sabia gaire, almenys no tant com exigia el romanticisme vaporós que havien posat de moda els retratistes preferits de la burgesia barcelonina als aparadors dels grans magatzems de l'època. El sofisticat Ramon Batlles, que als anys vint reprendria la gentil pensada d'Eugeni d'Ors d'acompanyar les galeries

FONS MIGUEL DE PALOL. FELIP [AUTOR DESCONEGUT], AJUNTAMENT DE GIRONA. CROU

>> Retrat d'estudi de Prudenci Bertrana als 25 anys.

d'homes il·lustres amb una «galeria de catalanes hermoses», no hauria sabut gaire com agafar-la, per més que busqués aquell punt de vista oblic, asimètric i en contrapicat que s'estilava per realçar l'elegància de les senyores.

Llegint-los de costat tots dos, Prudenci Bertrana enlluerna, sense cap dubte, però Aurora Bertrana ens comprèn, ens continua comprenent

>> Imatge d'Aurora Bertrana publicada a la revista D'Ací i D'Allà (abril de 1931).

Mirall trencat

La veritat és que Prudenci Bertrana sembla gairebé desimbolt, en comparació amb la poca traça de la filla per construir la seva pròpia imatge fotogràfica. I en això ella també és més pròxima a nosaltres: aquest no saber-se reconèixer, d'estar en conflicte amb la idea d'una identitat tancada i definida, i a pesar d'això haver d'exposar-se, haver de respondre a una forma que la contingui. Haver freqüentat els baixos fons i viatjar a les Mars del Sud quan poques altres dones de la seva generació havien tingut ni l'ocasió ni el coratge de fer-ho no feia sinó afegir una alteritat problemàtica al dibuix de la seva personalitat, si no volia sucumbir a l'ornament trivial de l'exòtic.

La revista *D'Ací i D'Allà* va publicar-li l'abril de 1931 un retrat a tota plana, sense firma, que intenta endolcir-la amb tot de filtres: sembla el bust d'una institutriu de cera. L'efecte és encara més sorprenent en relació amb el peu que l'acompanya: «La nostra gentil col·laboradora ha tornat d'un llarg sojorn a Haití [sic] duent una ànima assolellada i un llibre: *Paradisos oceànics*, meravel·lós document que sembla la lletra d'*Ombres blanques* i *Moana*». Si no haguéssim vist mai aquelles tres o quatre estampes que presenten l'escriptora vestida amb un pareo florejat a la porta d'una cabana polinèsia, pensariem que es tracta d'un error, que és improbable que aquest prototip de *flapper* catalana una mica entrada en anys es correspongui amb la dona escabellada que havia passat tres anys a Tahití convivint amb aborígens selvàtics. Ho és, i tant, justament perquè no comet la impostura de només *semblar-ho*.

Una solitària criolla

La modernitat la conformen també aquests desdoblaments. No tothom podia ser tan d'una peça com Prudenci Bertrana, que al capdavant mai no va viatjar gaire més lluny del que abastava una bala de perdigó i, sobretot, era un home i tenia, per tant, la identitat íntegrament preservada. Aurora Bertrana paga el preu d'haver estat de molts de llocs i de no haver arrelat en cap, ni a Girona, ni a Barcelona, ni a Ginebra, ni a Papeete. És en certa manera la nostra Jean Rhys, la nostra desenganyada, bohèmia, solitària criolla.

Tot el que acabarà escrivint neix de les esquerdes d'aquesta memòria en moviment, amb un deler boig d'assentar-se, fer amics, ser feliç, per més que compartís amb el pare el gen de la malastrugança, del sarcasme amarg i d'una certa rancúnia. Llegint-los de costat tots dos, Prudenci Bertrana enlluerna, sense cap dubte, però Aurora Bertrana ens comprèn, ens continua comprènent. Els llibres d'ell narren un món que se'ns ha fet una mica truculent i que hem de desentranyar passant les pàgines amb pinces. Els d'ella, al contrari, són a propòsit per dur-los a la butxaca, treure'ls a l'autobús o al tren, portar-los de passeig i fer-nos la il·lusió que anem pel món amb una experimentada companya de viatge.

Eva Vázquez és periodista.

La revista *D'Ací i D'Allà* va publicar-li l'abril de 1931 un retrat a tota plana